FOLOSIREA CAMEREI OFF/ ON ÎN TIMPUL EDUCAȚIEI ACADEMICE ÎN MEDIUL ONLINE

THE USE OF CAMERA OFF/ ON DURING ACADEMIC EDUCATION IN THE ONLINE ENVIRONMENT

CZU: 378.091.33:004 **https://doi.org/10.59295/spd2024s.14**

Romina SURUGIU,
ORCID: 0000-0003-2731-2058
e-mail: romina.surugiu@unibuc.ro
Universitatea din București, România
Mădălina MORARU,
ORCID: 0000-0001-5976-7968
e-mail: mădălina.moraru@unibuc.ro
Universitatea din București, România

Summary. *The study aims to explore how camera usage during online classes is linked to social, personal, and psychological reasons, and to analyse its effects on student engagement in education. Furthermore, this research delves into exploring the dynamics of the relationship between teachers and students, as well as the interactions among classmates. It seeks to understand how the presence or absence of camera usage during online classes can influence these relationships and potentially impact the overall learning environment. The research method used in this study is qualitative, with data collected through 12 semi-structured interviews with Romanian students enrolled in Bachelor's and Master's programs. Thematic analysis is the method used to analyse the information obtained from interviews, identifying significant codes that emerged consistently across data sources. The research findings highlight both the advantages, such as social comfort, multitasking, and privacy, and the disadvantages, including low interaction, Zoom fatigue, decreased performance, and difficulties in maintaining attention, experienced by students when turning the camera off during online classes.*

Keywords: *camera off/on, communication, comfort, high education, multitasking, Zoom fatigue.*

INTRODUCERE

Desfășurarea cursurilor în mediul online a reprezentat o provocare pentru orice profesor în perioada pandemică. Chiar și în prezent, există activități în mediul academic care se desfășoară online și ridică întrebări în privința eficienței comunicării cu studenții și a posibilității de implicare a acestora în activitățile educaționale. Comunicarea mediată de computer influențează dinamica interacțiunilor interpersonale [1].

Menținerea camerei *on* sau *off* în timpul desfășurării activităților didactice în spațiul online are un rol foarte important la nivelul interactivității și a relației dintre profesori, tutori și studenți sau chiar între studenți în sine. Alim *et. al.* [2, p. 5877] subliniază că ori-

ce profesor sau instructor are nevoie de acest nivel de comunicare prin păstrarea deschisă a camerei web. Dorința de interacțiune și implicare este ușor de remarcat mai ales la aceia care se dovedesc atenți la multe dintre detaliile comportamentului în mediul online: nu întârzie la începerea orelor, sunt activi, răspund la întrebări și finalizează sarcinile de lucru în timpul alocat [3]. În viziunea lui Christian *et. al.* [4, p.1] se remarcă anumiți factori, considerați cauze ale neparticipării la ore cu camera deschisă: prezența familiei în spațiul respectiv, probleme cu tehnologia, grija pentru aspectul fizic și teama de a nu fi distrași de diferite alte aspecte apărute pe ecranele colegilor.

Un fenomen extrem de important sesizat cu ceva vreme în urmă de cercetători îl reprezintă conceptul de *Zoom fatigue*, asociat cu efectul de anxietate, de „vedere ca în oglindă” pe care-l descriu detaliat Tien *et. al.* [5, p.444]. Această oboseală extremă survenită în urma participării la activități petrecute în online, în cadrul videoconferințelor, are la bază și o neîncredere în imagine de sine în rândul tinerilor. Preocuparea pentru un astfel de subiect de cercetare își are rădăcinile într-o teorie a conștientizării imaginii de sine, din care derivă și teama de a nu fi judecat sau criticat. După unii cercetători este mai obositoare implicarea cuiva în comunicarea mediată de computer, pe diferite platforme, decât participarea fizică, în sala de curs, deoarece interacțiune online necesită un plus atenție din partea studenților și limitează comunicare nonverbală, cum afirma Bailenson [6].

MATERIALE ȘI METODE

Datele au fost colectate prin intermediul interviului semistructurat, iar metoda de interpretare a rezultatelor este analiza tematică. Cele 12 interviuri au fost luate în intervalul iunie-august 2023, față-în-față și au fost transcrise manual. Intervievații sunt studenți ai Universității din București, la licență și master. Egalitatea de gen a fost păstrată, fiind intervievați 6 tineri și 6 tinere, între 20 și 24 de ani. După transcriere s-a aplicat analiza tematică, care se definește drept un instrument de cercetare calitativă, menit să evidențieze anumite teme, văzute drept coduri pentru un corpus specific, în cazul de față interviurile. Conform lui Braun și Clarke [6, p.6], analiza tematică este o metodă menită să identifice, să analizeze teme și să le sintetizeze la nivelul unor date colectate anterior pe baza unor detalii omogene. În acest sens, analiza tematică a fost aplicată pentru identificarea codurilor de cei doi cercetători în același timp.

Întrebarea de cercetare pentru care acest studiu și-a propus să găsească răspuns sunt:

- Care sunt principalele motive pentru care studenții aleg să țină camera laptopului deschisă sau închisă?

REZULTATE ȘI DISCUȚII

În urma analizei datelor provenite din interviu, au fost identificate următoarele teme și categorii (**Tabelul 1** și **Tabelul 2)**. Primul tabel dezvăluie coerent frecvența acelor coduri în cazuri în care intervievații au decis să aleagă camera off. Cu ajutorul acestuia, au identificat motivele închiderii camerei web în timpul cursurilor online.

Tabelul 1. Teme legate de închiderea camerei web la cursurile online

Nr	Teme	Coduri	Nr. de comentarii ale intervievaților
1	Confortul personal	Relaxare	10
		Intimitate	7
		Motive estetice („look, outfit")	1
		Total	**18**
2	Anxietate socială	Lipsa siguranței	5
		Timiditate	1
		„Evitarea distragerii atenției"	2
		„Evitarea interacțiunii în clasă"	7
		Context educațional neplăcut	6
		Zoom fatigue	5
		Total	**26**
3	Multitasking	„Făcând alte lucruri fără să știe profesorul"	17
		Total	**17**
4	Conformitate socială	*Peer pressure* (presiunea colegilor)	11
		Rutină („Sunt obișnuit/ă să")	3
		Total	**14**
Numărul total de comentarii			**75**

Ideea de relaxare a apărut cel mai des, fiind asociată cu un confort personal, cu o stare de bine, de încălcare a unor norme de conduită vestimentară/de cod impus de activitatea desfășurată. Confortul este tradus variat prin: economie de timp, *multitasking*, renunțarea la unele activități neplăcute precum drumul spre universitate, haine confortabile, ținută și postură nonconformistă, toate acestea sunt menționate în interviuri, redând omogen acest cod.

Una dintre persoanele intervievate argumentează complex această temă, arătând următoarele: „Un beneficiu ar fi confortul, deoarece este cu siguranță mai confortabil online. Poți fi prezent oriunde te-ai afla, de exemplu, chiar dacă ești la muncă și trebuie să fii și online pentru cursuri. Aceasta te ajută pentru că nu trebuie să alegi între muncă și școală. În plus, în unele domenii, unele industrii, nu lucrezi efectiv opt ore complet. Uneori ai o pauză sau nu ai ceva de făcut, poți fi prezent și la muncă și să participi la cursuri. Totul datorită multitasking-ului.” (studentă, master, anul 1, interviu 10)

Senzația de nesiguranță explică alt tip de anxietate legată de posibilitatea ca imaginea personală să fie folosită de alții prin capturi de ecran sau înregistrări video: „Fiind văzuți de toată lumea, cred că mulți se gândesc că li se poate face o poză sau se poate face o înregistrare, pot fi făcute capturi de ecran amuzante. Cred că sunt anxioși în legătură cu acest aspect și de aceea își opresc camera” (studentă, licență, anul 2, Interviu 4). Generația Z este foarte preocupată de sine, de imaginea personală în social media, nu acceptă să se compromită și să riște să-și pericliteze identitatea personală.

Fenomenul de *Zoom fatigu*e a fost sesizat conștient de câțiva studenți, care au folosit în mod explicit acest concept. Prin menținerea camerei web închise aceștia caută să se protejeze, să evite să fie judecați, analizați în același timp de toți colegii, să fie priviți fix pentru ore în șir: „Un alt motiv pentru care s-au simțit mult mai în siguranță, cu camera oprită, a fost pentru că s-au simțit protejați sau pentru că nimeni nu îi mai privea, nu mai erau în fața ecranului, cu atâtea priviri îndreptate spre ei” (studentă, master, anul 2, Interviu 12).

Nu în ultimul rând, presiunea colegilor (*peer pressure*) este un factor ce justifică reacțiile studenților, care doresc să se integreze în comunitate și acceptă să închidă camera dacă toți colegii o fac. Nu doresc să iasă în evidență printr-un comportament ce presupune și o formă de interacțiune vizuală, de relație cu profesorul, dacă, în mod majoritar, colegii lor preferă să nu se expună deloc. Astfel, se instalează o formă de tensiune, pe care nu o poate împiedica dorința individuală a unor studenți de a fi implicați și vizibili în toate activitățile. Această atitudine este prezentă mai ales în rândul studenților mai mici ca vârstă (19-20 de ani) care doresc să fie acceptați și înțeleși de cei din jur. Ei decid să se comporte ca alții pentru a nu fi luată în evidență comportarea lor singulară, ceea ce le-ar putea provoca anxietate: „Îmi opresc camera pentru că toată lumea și toți ceilalți își aveau camera oprită, așa că m-am simțit puțin anxioasă în legătură cu faptul că eram singura cu camera deschisă” (studentă, anul 2, Interviu 4)

În cel de-al doilea tabel sunt evidențiate categorii care-i motivează pe studenți să țină camera deschisă în timpul cursurilor online. Interacțiunea în mediul online, respectul față de profesor, asertivitatea, scopurile academice sunt temele principale subliniate de analiza tematică.

Tabelul 2. Teme privind menținerea camerei web deschise la cursurile online

Nr.	Teme	**Coduri**	**Nr. de comentarii ale intervievaților**
1	Construirea interacțiunii de tip *face-to-face* în mediul online	Interacțiunea	27
		Concentrarea atenției la curs	13
		Senzația de curs face-to-face	4
		Empatie	7
		Implicare	13
		Total	**64**
2	Respectul față de profesor	Politețea	18
		Obligativitatea de a participa	6
		Total	**24**
3	Asertivitatea	Încrederea în sine	2
		Total	**2**
4	Scopuri academice	Note bune	5
		Cursuri interesante	3
		Prezența obligatorie la curs cu camera deschisă	2
		Total	**10**
Numărul total de comentarii			**100**

Interacțiunea este codificarea întâlnită cel mai des, în 27% dintre cazuri, fiind asociată cu participarea la oră, cu un cadru educațional propice acestui comportament dinamic, după cum mărturisește unul dintre studenți: „Cred că oamenii țin camera pornită, iar personal fac acest lucru când găsesc un curs foarte interactiv, foarte interesant, când profesorul face ceva interesant, captivant, informativ și este un profesor foarte comunicativ” (student, anul 2, Interviu 5)

Rolul profesorului este foarte important în motivarea acestui comportament interactiv, în identificarea unor modalități care să trezească curiozitatea și atenția lor. De asemenea. webcamera deschisă de către profesor și colegi reprezintă – în viziunea unor intervievați – un element esențial de concentrarea a atenției, de orientare a interesului: „În cazul meu, atunci când vedeam profesorul sau îi vedeam pe colegi, îmi era mai ușor

să mă concentrez la curs decât atunci când vedeam doar niște nume sau niște logo-uri pe ecran” (student, anul 1, Interviu 1)

Politețea față de profesor se traduce prin înțelegerea relației de parteneriat la nivel de comunicare și prin sprijin emoțional reciproc: „Poate fi un obstacol [camera video *off*] pentru profesor să-și desfășoare activitatea, deoarece conexiunea pe care o avem cu profesorii este o parte cheie, cred eu, a procesului de predare în general, deoarece (...) nu este o comunicare unilaterală. Este doar o colaborare reală și ei [profesorii] trebuie să primească unele reacții [din partea noastră], un feedback, un feedback nonverbal pentru a ști dacă vorbesc bine, dacă elevii înțeleg informația” (student, anul 2, Interviu 6). Sunt intervievați care au remarcat importanța camerei video *on* într-o comunicare coerentă, principială și politicoasă cu tutorii sau profesorii lor.

Notele bune nu au reprezentat un factor dominant care să influențeze decizia de a ține camera video deschisă. Mai degrabă, studenții sunt influențați de autoritatea profesorală când li se impune să participe la cursurile online cu camera video deschisă, ca dovadă a prezenței. Deși pare o formă de constrângere, acceptă că gestul reprezintă o formă de control al atenției participanților la curs și al implicării lor. De aceea, natura cursului și atitudinea profesorului reprezintă repere esențiale în convingerea studenților de a se implica și prin deschiderea camerei video, cel puțin în anumite momente. Unul dintre studenți se exprimă foarte hotărât în acest sens: „Cred că profesorul ar trebui să-i determine și să-i facă să-și deschidă camera [video]. Nu știu ceva legat de notele, dar pe lângă asta, există profesori care poate au un stil de predare care îi încurajează să fie mai activi pentru că nu poți fi activ dacă ai camera [video] oprită” (student, anul 2, Interviu 6).

CONCLUZII

Cercetarea subliniază rolul pe care îl are folosirea camerei web de către studenți în cadrul orelor online, dar oferă și explicații ale renunțării la folosirea acesteia. Deși ar fi fost de așteptat să se invoce inconveniente provocate de tehnologie ca explicație de închidere a camerei web, se dovedește că anxietatea, căutarea confortului, conformismul social și dorința de a se implica în mai multe activități în același timp („multitasking”) reprezintă motive mult mai puternice. În funcție de teama de a fi judecați sau dorința de a fi apreciați, studenții decid și dacă țin camera web deschisă, pentru că nu doresc să fie supuși unei presiuni sociale și psihologice suplimentare. Interacțiunea și implicarea în activitățile propuse de profesor motivează păstrarea camerei video deschise în timpul cursurilor online. Empatia și senzația de a fi mai aproape doar prin acea comunicare vizuală mediată de computer și de o platformă de videoconferință reprezintă un argument convingător de păstrare a camerei deschise: „Și cred că un motiv pentru care oamenii tind să-și țină camera pornită este pentru a avea acea senzație de a fi cu cineva mai aproape de acea persoană atunci când vorbești” (student, anul 2, Interviu 1).

Cercetare poate fi, cu siguranță, extinsă prin creșterea numărului de interviuri, prin găsirea unor participanți din alte universități și prin inițierea unei analize a comporta-

mentului studenților și în alte contexte ale educației online. Astfel, vor fi evidențiate și alte aspecte care motivează sau blochează folosirea camerei web.

REFERINȚE

1. KONRATH, S. H., O'BRIEN, E. H., & HsING, C. Changes in dispositional empathy in American college students over time: A meta-analysis. *Personality and Social Psychology Review*. 2011. Nr. 15(2), 180-198. În:https://doi.org/10.1177/1088868310377395
2. ALIM, S., PETSANGSRI, S., MORRIS, J.. Does an activated video camera and class involvement affect academic achievement? An investigation of distance learning students. *Education and Information Technologies.* 2023. Nr. 28, 5875–5892. În:https://doi.org/10.1007/s10639-022-11380-2.
3. GONZÁLEZ, J. A., GIULIANO, M., & PÉREZ, S. N. Measuring the effectiveness of online problem solving for improving academic performance in a probability course. *Education and Information Technologies*. 2022. 6437–6457. În:https://doi.org/10.1007/s10639-021-10876-7
4. CHRISTIAN, D. D., HENDRICKSON, K. A., & JADAV, A. Cameras on or off during online synchronous courses? That is the question: an analysis of university faculty caring intelligence. *Interactive Learning Environments.*2023*,* 1–13. În:https://doi.org/10.1080/10494820.2023.2267596
5. TIEN, I. S., IMUNDO, M. N., BJORK, E. L. Viewing oneself during synchronous online learning increases appearance anxiety and decreases memory for lecture content. *Applied Cognitive Psychology.* 2023. Nr. 37 (2), 443-451. DOI 10.1002/acp.4048
6. BAILENSON, J. N. Nonverbal overload: A theoretical argument for the causes of Zoom fatigue. *Technology, Mind, and Behavior*. 2021. Nr. 2(1). În:https://doi.org/10.1037/tmb0000030.
7. Braun, Virginia and Clarke, Victoria (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology,* 3 (2). pp. 77-101. În:http://dx.doi.org/10.1191/1478088706qp063oa